Ч. 174 ([illegible])   Львів, неділя 8 серпня [illegible]   [illegible]   Р. XLIV

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОПУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ і АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10. II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: [illegible] 4·50 зол.
За границею: [illegible] Америці [illegible] Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 3 шв. фр., Чехословаччині 20 ч. к., Румунії 15 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до адміністрації.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Голодівка політичних вязнів.

Вчора вже по замкненню числа дістали ми таку телеграму:

„Луцьк, 5. VIII. 1926.

У луцькій тюрмі сидять півтора року політичні вязні, в справі яких ще не покінчено слідства. Дня 4. серпня почало голодівку 60 політичних вязнів на знак протесту проти такого протизаконного та нелюдського їх трактування. Вони домагаються покінчення слідства та вручення їм акту обвинувачення і суду або випущення на волю. Крім того домагаються людського обходження, газет, проходів і бачення з рідними."

Дивно, що уряд „морального оздоровлювання" не покінчить з таким явищем, щоби політичні вязні мучилися аж півтора року в слідчій тюрмі. Дивно, але зате зрозуміло, коли зважити, що той уряд показав себе вже нераз гідним наслідником правління реакції, хоч і вважає себе урядом „моральної санації". Заповіджена амнестія не здійснюється, тюрми наповняються щораз то новими політичними вязнями, а уряд Бартля делектується здобутими повновластями і зміною конституції. Для нього муки тих невинних жертв, що томляться по республиканських тюрмах, не істнують, їх голоси розпуки до нього не доходять, не зважаючи на те, що вириваються вони з наболілих грудей цілих тисячів. У новий уряд вселилися, видно, вже всі реакційні засоби правління, а тому нічого від нього надіятись.

З польських справ.

Ферії. — 150 міл. зол. страти на спіртовім монополі. — Міністр промислу й торговлі оптимістом.

Варшава, 6. серпня 1926.

В соймовім будинку порожно, бо всі посли порозїздилися на ферії. Служба відсвіжує тепер меблі, дивани, то-що. Цікаво, чи з відсвіженими річами верне до сойму і свіжий настрій?

Скінчила також свої праці люстраційна комісія, покликана до провірки господарки спіртового монополю. Комісія зложила рапорт міністрові скарбу, устійнивши висоту страт держави ізза тої господарки на 150 міліонів зол. З уваги на те рішено перевести карне слідство проти президента монополю Подкоморського, начальника господ. виділу Щепанського і багато инших. Сильно скомпромітованих у цій афері є 8 урядовців.

Сьогодня відбулася в мін-ві промислу й торговлі пресова конференція, на якій мін. Квятковський оповідав про постійний поступ в господарській ділянці держави, вказуючи на оживлення у вугляному промислі, на поліпшення ситуації в промислі бавовняному і вовняному і на збільшення продукції в промислі гутничому. Опісля вказував на значну поправу польського торговельного білянсу, заповідаючи, що хоче посвятити багато праці розвиткові торговлі. При кінці своєї промови заповів міністр цілу низку реформ.

Положення в С. Р. С. Р.

Варшава, 6. серпня.

„Агенція Всходня" повідомляє, що частини і. полку 7. дивізії самарської кінноти, які зібралися на півд. захід від Мінська, боряться з висланою для їх розброєння піхотою. Часть кінноти після боїв, що потягли за собою великі втрати, розброєно і вислано до Мінська. Останки боронться в лісах. Помагають їм селяне.

„Н. Вр. Таґблят" повідомляє з Букарешту, що революційний рух в С. Р. С. Р. росте. Над Дністром і в околиці почались бої між урядовими і збунтованими військами. Румунія сконцентрувала війська над границею, щоби сутички не перенеслися на її територію.

„Руспрес" повідомляє з Москви, що през. комітету губ. совіту в Ленінграді одержав приказ безоглядно ліквідувати акцію прихильників Зіновєва.

Бухарін, Троцький і Каменев, окружені шпіонами ГПУ, не можуть брати участи в акції опозиції.

Радянське посольство у Варшаві переслало пресі заперечення вістей про розлам у комуністичній партії і заворушення в СРСР. Заступник комісаря для загр. справ Літвінов переїздив 6. серпня через Варшаву. У розмові з журналістами заперечив усі чутки про переворот в СРСР.

Нім. франц. торг. договір.

Париж, 6. серпня 1926.

Сьогодня підписано тут тимчасовий німецько-французький торговельний договір, який нормує господарські відносини обох держав.

Бунт португальських офіцирів.

„Юнайтед Прес" повідомляє з Бомбаю, що в португальській кольонії Ґоас збунтувалися офіцири під проводом полк. Секеіра. Приневолили ген. губернатора уступити. Секеір обняв владу. Португальський міністр кольоній візвав збунтованих офіцирів негайно вертати до Португалії.

Паназійський конґрес.

Льондон, 6. серпня 1926.

Паназійський конґрес у Наґасакі замкнено без результатів після триденних нарад. Причиною цього було те, що китайська делєгація хотіла вихіснувати паназійську ідею для агітації проти Японії.

Релігійна війна в Мексику.

В Гуадаляхара в боях між жовнірами й католиками було 6 убитих, 14 ранених. У Тореон підчас маніфестації католиків був один убитий, 8 ранених. У місті Мексику бандити під ідейним претекстом зривають жінкам медаліони і срібні хрести.

„Есотіейтед Прес" повідомляє, що бувшого міністра внутр. справ Ґаіза Переца найшли неживого з перестріленою головою. Думають, що він поповнив самогубство.

Катастрофи.

З місцевости Нассау (острови Багамас) наспіли вісти, що цикльон, який лютував там в останніх днях, спричинив смерть 75 осіб, не рахуючи тих, що згинули на морю. „Дейлі Мейл" повідомляє з Токіо, що над містом Акіта шаліла буря. Знищила 4000 домів і кілька тисяч акрів кукурудзи. Ушкодила зал. шляхи. В Китаї ріка Янг-Тсе-Кянг зірвала греблі в провінції Гюпе і залила простір 2000 кв. миль.

Біржа.

Гроші.

Курс долара в приватних оборотах без зміни 9.10 при спокійній тенденції.

Збіжжа.

Стагнація в біржевих і позабіржевих оборотах. З причини малого заінтересовання при дещо збільшеній подачі ціни легко знижкові. Тенденція дальше знижкова. Настрій слабий. Пшениця нова з негайною доставою 42, жито нове з негайною доставою 27.50, овес галицький 27—27.50.

Кастельфранка (Італія) вибух склад піротехнічних матеріялів у домі в сусідстві костела; 20 убитих, 30 ранених.

— **Слівце для фільольогів.** Один з наших письменників пересилає нам замітку з приводу слова „тузин", проти якого вже давніше протестував Модест Левицький одночасно з московським „дюжина", домагаючись нового слова, своєрідного. А саме у Цуцилові надвірнянського повіту найшов згаданий письменник на це поняття слово „туз": „Ухопилася корова й зминила цілий туз книзів," значить 12 палок кукурудзи. Кажуть, що „туз" зближений тут до румунського терміну; варта перевірити, як воно зерейшло до народньої мови.

— **Світова хроніка.** Льойд Джордж, що мав намір виїхати до С. Р. С. Р., щоби приглянутись тамошнім обставинам зрікся цієї ідеї, мабуть знеохочений останніми подіями в Москві. — Королівська родина в Бельгії почала їсти тільки чорний хліб, щоби дати приклад ощадности, необхідної для держави. — Голову філятелістичної фірми в Берліні Зіґеля, члена ріжних міжнародніх філятелістичних товариств, арештували як обвинуваченого у фальшуванні ріжних марок. Фірма Зіґеля проголосила банкротство а він сам занедужав. — В околиці Берліна найдено великі шари сірого вугля. — Минулого тижня відкрили у Відні підчас вуличних робіт глечик, в якім найшли 250 срібних монет з доби 30-літньої війни. — Німецькі нурці виїхали до пристані Брест, щоби взяти участь у розшуках золотих і срібних штаб золота, вартости 165 міл. фр., що пішли свого часу на дно з пароплавом „Єгипет". — У Берліні засудили російського аристократа князя Миколу Масальського за фальшування векслів.

Дописи.

Надвірна. (*Невдалий виступ „хлібоїдів"*). На день 18. липня 1926 р. заповіли „хлібоїди" повітове віче в Надвірній. Вже заздалегідь заповів староста на сесії громкомісарів, що вони мають явитися на тому вічу зі своїми односельчанами. В назначений день приїхали „хлібоїдські" організатори зі Стовпюком на чолі і привезли з собою як публику кількох замотеличених Гуцулів з Микуличина й Татарова, з яких деякі мають менше славну минувшість під оглядом кримінальної відвічальности. Віче заповіджено на 12 год. в полудне, одначе на салі ніхто не являвся, хоч аранжери розбивались фіякрами за слухачами. Аж коло 3-тої год. явилося около 100 громадян із Надвірної і поблизьких сіл, які цікаві були почути, про що будуть аранжери віча балакати. З початку аранжери не хотіли впускати інтеліґентів на салю, говорячи, що віче призначене виключно для селян. Нарешті зачинаються збори. Виступає один із аранжерів і, отвираючи нараду, покликує на предсідника і секретаря людей зі свого „штабу", яких зі собою „хлібоїди" привезли. Присутні на салі запротестували проти того роду поведінки і домагалися предсідника з вибору. Аранжери не хотіли ніяк на це згодитись, а в підмогу їм прийшла влада і поліція, оправдуючись тим, що це ніяке віче, а тільки партійна нарада, збір членів виключно партійних. Тоді один з присутніх звернувся до громадян і в короткій промові напятнував поведінку і діяльність „хлібоїдів", а вкінці сказав: „Коли це чисто партійна нарада, то хто не є „хлібоїдом-хрунем", най вийде із салі". Всі рушили із салі, на якій лишилися лиш аранжери з привезеними із собою Гуцулами — разом з аранжерами не було і одного десятка людей. Так скінчилося віче, бо „хлібоїди", не маючи нікого на салі, зараз таки зібрали свої манатки і накивали скоро пятами з Надвірної, боячись, щоб щось гірше з ними не трапилось. У своїй рептильці в справозданні з надвірнянського віча несправедливо нарікають „хлібоїди" на почту, громаду, поліцію, які нібито замало доложили старань, щоб відбулось віче. Можемо запевнити всіх, що повищі установи зробили для них усе можливе, але сам нарід розуміється добре на їх кривній роботі і не допустив до віча. **Присутній.**

Велдіж, пов. Долина. (*Свято Франка. Відносини в селі*). Дня 1. ц. м. відбувся тут концерт в 10-літні роковини смерти Франка. Добірну програму, хоча при дуже короткій підготовці, виконано зовсім удачно. Шкільна саля була виповнена по береги, а незвичайне заінтересування поодинокими точками програми свідчило про відрухову свідомість присутніх. Годиться піднести чималу заслугу при улаштуванні свята уч. VI. кл. гімн. Т., сина тутешнього селянина Ґозди. Вступне слово, виголошене тим молоденьким народнім робітником, його влучні погляди на всесторонню діяльність Франка приносять дійсно славу рогатинській гімназії, до якої ходить п. Т. Перебуваючий тут на феріях проф. В. Ратальський з Дрогобича закінчив свято промовою, в якій вказав на ті хвилі в житті Франка, які повинні стати нам заповітом до дальшої безупинної праці. Небавком відбудуться подібні вечерниці в сусіднім Новошині. — При нагоді годиться дещо більше сказати про Велдіж. Село, положене над горішнім бігом Свічі, окружене зеленю гір, має незвичайно лагідний воздух. Нарід гарний, гордий, з більше гуцульською вдачею. Рветься до організації. Є тут недавно основана читальня „Просвіти", склеп кооперативи, а в найближчім році розпочнеться будова „Народнього Дому". Булоб дуже пожадане, щоб повітова організація звернула особливу увагу на Велдіж. Від двох років напливають сюди громади польських пластунів з Конгресівки, є тут і польська робітнича кольонія при фабриці рільничих знарядів, що має свій костел, читальню і т. д. Отже освідомляюча праця з вашого боку тут дуже потрібна. А праця то вдячна й конечна, тому байдужіти не пора!

Всячина.

Про бузьків. У науковім журналі „Nachrichten für Naturpflege" находимо цікаві інформації про постійну знижку числа бузьків у Німеччині. Від 1909 до 1919 р. у Мекленбурзі, де бузьків було дуже багато, число їх зменшилось на половину; на території Любеки на третину. Пруське міністерство видало окремий розпорядок забороняючи стріляти бузьків. Причиною зменшення бузьків є недостача поживи на сухих місцях. Ясно, що зменшення бузьків не впливає у Німеччині на зменшення населення.

Англійські великі люде. Англійці мають один клопіт, якого ми не так швидко зазнаємо: мають за багато славних людей, які не поміщуються в їх національнім Пантеоні, Уестмінстерськім соборі. Цей костел хоронить уже стільки державних мужів, письменників і духовних (з яких кожний має якийсь памятник) що починає подобати на перегружений музей. Тому деякі радять, щоби цей збір піддати суворій ревізії і перенести з Уестмінстеру тих, які, як виявилось, не є такими славними, як колись Англія гадала. З другого боку слід у „кутику поетів", де стоять усі великі англійські поети від Чосера, помістити ще таких як Байрон, які не найшли там доступу. У всякім разі справа „безсмертности" і „слави" не є проста, а Уестмінстерський собор є надто традиційною інституцією, щоби хотів рухати з місця тих великих, хоча й нині забутих, які спочивають там у всіх Бедекерах.

Зі спорту.

Сокіл IV. — Гасмонея комб.

Змагання між дружинами Гасмонея комб. і Сокіл IV., що з причини непогоди не могли відбутися дня 1. серпня, будуть предметом зацікавлення української львівської громади цеї неділі, 8. серпня в год. 3·30 попол. на площі Сокола-Батька. Не лише спортовці, але всі, що прийдуть на українську площу віддихнути свіжим повітрям та приємно перевести кілька годин на веселій розривці після тижневої праці, не пожалують того. Змагання заповідаються цікаво, бо обі дружини старатимуться грати якнайкраще.

☦ Посмертна згадка.

О. Омелян Менцінський, крилошанин, парох Маластова і горлицький декан, помер трагічною смертю дня 12. червня 1926 р., проживши 62 роки. — Покійний походив зі старої священичої родини, яка перебувала в Маластові 150 літ. Гімназію покінчив у Новім Санчі, теольогічні студії в „Barbareum" у Відні, де став тоді одним з перших членів Академічного Товариства „Січ". Як молодий священик перебував на сотрудництві у Плоскім, опісля у Хлиплях, де скоро померла його жінка, лишаючи йому півторарічну донечку. Несучи тяжкий хрест вдівства, перенісся до Перемишля, в якім був 9 років. Завдяки своїм небуденним спосібностям, інтеліґенції і товарискости, став скоро любимцем як духовної так і світської інтеліґенції. Небавком іменовано його капеляном бл. п. еп. Чеховича, опісля катехитом тодішнього „Дівочого Інституту", відтак катехитом української гімназії, а вкінці префектом духовної семинарії. Попри духовні заняття брав також живу участь у громадянськім життю. Довший час був скарбником кредитового т-ва „Віра", членом т-ва „Бесіда" та діяльним членом усіх тодішніх українських товариств у Перемишлі. І хто знає, чи завдяки своїм прикметам був би не дійшов до вищих духовних гідностей, як би нечайно не помер його батько в прадідним Маластові. Журба за долю старенької вдовиці-матери і двох незаосмотрених сестер веліла йому покинути Перемишль і перенестися на парохію у родинне місце, де перебував цілих 23 роки. Як щирий Українець — опинився серед москвофільського моря, з яким витревало й послідовно змагався. Першим його ділом було відновлення і відмалювання в українськім стилі матірньої церкви в Маластові опісля вибудування гарної стилевої церкви на філії у Пантній. В короткім часі згуртував біля себе національно свідоме духовенство й учительство та оснував філію УПТ. в Горлицях, а при ній українську бурсу, якими невтомно піклувався. Був довголітнім членом Т-ва „Просвіта", УПТ., „Дністра" і Т-ва „Сільський Господар" у Львові. В часі війни спалено йому приходство і знищено господарство, в наслідок чого він 11 літ бідував у малій сільській хатині, де злочинна рука бандита перервала нитку його трудящого й повного заслуг життя. В похоронах, що відбулися 15. червня 1926 р., взяло участь 20 священиків, уся доокилична інтеліґенція та непроглядні маси сільського народу, що гіркими сльозами оплакував свого доброго душпастиря. — Нехайже прадідня лемківська земля буде для Нього легкою і дасть Йому вічний спокій.

о. Атаназій Мойсеович, парох Пнівя, помер дня 28. липня 1926 р. в 77. році життя, а в 50. році священства. В. Й. П.! 179 1—1

†

Юлія з Гомзів

ГИНИЛЕВИЧЕВА

вдова по гр.-кат. священику,

померла 5. серпня 1926 переживши 58 літ.

Похорон відбудеться 7. серпня 1926 з каплиці похоронного заведення при вул. Кохановського о 5-ій год. пополудни. 187 1—1

ОПОВІСТКИ.

Український театр під дир. І. Когутяка.

Залізці, саля Просвіти.
Неділя 8. VIII. Шельменко джура.
Понеділок 9. VIII. Люнатик 146 7—?

Дирекція прив. семинара СС. Василіянок у Львові подає до відома учениць, які перед феріями голосилися до вступного іспиту на V. курс (переважно був. кандидатки V. курсу семинара У. П. Т.), що є деяка надія допущення їх до вступного іспиту, якщо внесуть відповідні подання до Міністерства Освіти на руки дирекції заведення найдальше до 15. серпня. — Д-р Чубатий. 180 1—1

Двайцятилітний поматуральний зїзд Товаришів, що складали іспит зрілости в академічній гімназії у Львові 1906 р. відбудеться не 8-ого, як було оголошено, але дня 29-ого вересня (лат. свято Михайла). Зголошення і інформації у о. д-ра Вас. Лаби, Львів, вул. Коперника 36. — Степан Ганицький, Семен Магаляс. 182 1—3

Вписи до Висшого Муз. Інституту ім. М. Лисенка у Львові — починаються дня 30. VIII, 31. VIII, 1. IX. 1926 року що дня від 3—7 пополудни в канцелярії Тов-а (вул. Шашкевича ч. 5 III поверх). Рівночасно Виділ Муз. Тов-а розписує конкурс: 1) на 3 стипендії також у формі безплатної науки, а то ім. Ол. Мишуґи (для сольового співу), Анатоля Вахнянина (для науки фортепяну) і д-ра Петра Сушкевича (для науки скрипок). 2) На директора Музичного Інституту ім. Лисенка в Станиславові від шк. року 1926/7 (платня директора виносить 10 процент від шкільних оплат елєвів). Дотичні подання належить вносити до Муз. Тов-а у Львові до 25. серпня 1926 р. включно. 183 1—2

За редакцію відповідає **Василь Мудрий.** Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.

ще більше в часі судової розправи, оскільки взагалі до неї доходило, показувалися ті шпигунства зовсім невеликими. „Напшуд“ наводить, як то перед кількома місяцями польські власти і газети „відкриди велику шпигунську аферу“ німецького V ... на Горішньому Шлеську. І що сталося? Газети замовкли, майже всіх арештованих випущено з арешту з „великої афери“ зроблено якийсь локальний випадок (...). Дальше пише „Напшуд“ так: „Маємо право сумніватися у всі поліційно-військові „відкриття“ щодо шпигунства. В тім випадку маємо те право оперте на інформації властей, що слідство потребує щонайменше рік“. Потім „Напшуд“ пише, що за рік зі всіх „одкривцув“ великої афери може не бути вже і сліду, а в списах державних урядовців може лишитись тільки слід в тих письмах, які подають прізвища „найбардзей заслужоних“, що відвернули від держави „велику небезпеку“. Дальше пише „Напшуд“: „А вже найтерпеливішу і найвирозумілішу на поліційські практики людину мусить вивести з рівноваги призвання, що власти мали в середовищі, даймо на то, шпигунськім своїх „обсерваторув“, яких всюди називається провокаторами. Мабуть хотіли, щоби справа „дозріла“, щоб зібрано якнайобильніший матеріял, щоб органи, які займаються справою, могли усправедливити перед вищими чинниками своє вичікування, аж справа — по їх думці — дозріє“. Кінчить „Напшуд“ так: „Не маємо довіря ані до чинників, що такі акції „роблять нешкідливими“, ані до способів, якими послуговуться до осягнення тої мети. Хто забагато находить, задержує часто в руках — огризок“.

Допомога потерпівшим від елементарних нещасть.

Сльоти, градові бурі, а в останнє виливи рік спричинили поважні шкоди нашому рільництву. З 27-ох повітів львівського воєвідства понесло страти 14 повітів, з яких повіти самбірський, рудецький, перемиський і ярославський знищені дуже поважно. Страти йдуть в тих повітах на кілька міліонів золотих, (приміром в повіті самбірськім 1,100.000 зол.). Страти спричинені виливом Сяну і Стрвяжу, досі необчислені.

Краєве Господарське Товариство „Сільський Господар“ у Львові поробило заходи у львівськім воєвідстві в справі допомоги потерпівшим рільникам.

Покищо переведена є доразова допомога, яка обнимає допомогу низько-процентовим кредитом (6 процент) платним по жниві 1927 р. З допомоги цеї скористали до кінця липня отсі повіт: Городок 1000 зол., Львів, 1500 зол., Березів 1050 зол., Перемишль 1500 зол., Лісько 750 зол., Стрижів 200 зол. З початком серпня ц. р. одержало воєвідство на доразову допомогу з міністерства рільництва дальшу квоту в сумі 13.000 зол., яку комітет рільної допомоги розділив на засіданні в дні 5. серпня ось як: Ярослав 5.000 зол., Перемишль 2000 зол., Самбір 2000 зол., Старий Самбір 5000 зол., Рудки 2500 зол. Добромиль 2000 зол.

Квоти, призначені на доразову допомогу кредитом, є дуже незначні в порівнанні до висоти шкід, одначе небавком мають бути асиґновані міністерством рільництва нормальні позичкові фонди на переведення осінних засівів, з яких у першу чергу узгляднені будуть рільники зі знищених повітів.

Тому, що в багатьох громадах малоземельні наслідком градових туч потерпіли 100 процентові шкоди з засівах, Краєве Товариство Господарське „Сільський Господар“ старалося, крім позичок для потерпівших, узискати у воєвідстві доразові беззворотні запомоги, одначе одночасно провірило, що воєвідство одержало від департаменту праці і суспільної опіки на запомоги для безробітних і пошкодованих елементарними нещастями (пожежі, повені, градобиття і т. ин., одноразову дотацію в скромнім розмірі 30.000 зол. З дотації цеї вичерпано досі 13.000 зол. В розпорядимости воєвідства знаходиться ще 17.000 зол. На інтервенцію „Сільського Господаря“ департамент праці і суспільної опіки згодився дати доразову безплатну допомогу покищо тільки для громади Якимчиці-Кліцко коло Комарна, повіт Рудки, бо градова туча в цій громаді знищила 186 гектарів засівів, спричинюючи шкоду на 62.000 зол. Пошкодованих рільників є там 145, у тім 30 рільників понесло 100-процентові шкоди.

Комітет рільної допомоги одноголосно висловив бажання, щоби кредити з доразової допомоги були уділювані старостами за посередництвом кооператив, згл. повітових виділів тільки для селянських господарств. — *Краєве товариство Господарське „Сільський Господар“ у Львові.*

По широкому світі.

Німеччина старається піти на зустріч Франції, Бельгії та Польщі в їх фінансових труднощах, сподіючись за те уступок територіяльних.

Болгарія в офіціяльнім комунікаті в справі прикордонних банд заявляє, що її сторожі не запримітили ніяких банд, а тільки чули перестрілку, яка йшла з поля югословянських маневрів. Югословянське посольство в Софії заперечує, що робило в цій справі заходи у болгарського уряду.

Еспанія устами свого диктатора старається злагодити чутки про її неуступчивість щодо членства в Раді Ліги Націй, кажучи, що нічим не хоче шкодити праці Ліги.

Шотляндські посли зголосили в англійськім парляменті внесок з домаганням утворити самостійну шотляндську державу.

Морган мав позичити Франції 250 міл. дол. з умовиною, що держава переведе фінансову реформу.

Чехословацькі залізничники погрожують страйком, коли уряд не задоволить їх домагань.

І саме тоді передімною повстав в уяві инший образок. Було це на Франковому святі в одному нашому провінціональному місті. Мав відбутися похід на місце свята. До походу станула тільки шкільна молодь, а вже всі старші вишукуванням догідних місць проявляли охоту скритися перед дощем. Вкінці ми на площі. Наші пластуни й пластунки стали творити шпалір, щоби відгородити й замкнути місце, на якому мало бути свято. Пустився нагальний дощ. І наче на команду стали втікати, стали ховатися в мурах недокінченої будови. І хоч я сам грішний був за тим, щоби дітвора хоронилася перед дощем, а проте тепер стало мені ніяково за те. Я відчував, що було би далеко краще, як би були всі переждали в ладі, спокою, без метушні цю хвилину більшого дощу.

Хто тільки не працював для звеличання здвигу. Фотографи, оператори від кін, радіоапарати — все те було на послугах здвигу й розносило та розносить славу здвигу по всьому світу. Світлини кожних вправ можна було вже вечерами набувати в місті, в всі кіна цілої Чехії дають сьогодня вистави, яких предметом є всесокільський здвиг. Радіо розносило промови, команди, голоси захопленої юрби. Дня 5. липня мав я змогу в академії в Подєбрадах прислухуватися через радіо одній промові. Прекрасно чути слова, особливо останню фразу промови, що кінчилася відомим двовіршом: „Hrom a peklo“..., а вкінці оклики юрби, котра заявляла свою солідарність з промовцем.

Одного тільки не можна було вповні перевести, а це: вправ на Велтаві. Висока вода не дала змоги показати у весь ріст досягнення сокільства у водних змаганнях.

Дня 6 ого липня закінчення здвигу. В програму увійшов: почетний хід всіх соколів і всіх делегацій на площу перед старою міською радою, на якій президент Масарик приймав чолобитню, а Соколи складали вінки перед памятником Гуса. Я мав змогу приглядатись походови на площі Вячеслава, головній артерії міста Праги. Те, що бачив, не легко описати. Не в тому сила, що кілька повних годин тревав похід організованих заступів сокільства, не в тому сила, що тисячі й тисячі прапорів маяли перед поодинокими відділами, і не в тому, що — здається — не було місцевости в Чехословакії, яка не вислала би делегатів а вони не несли би таблиць; не сила й в тому, що біля шістьдесяти орхестр грало в часі походу; але сила йшла від непроглядної маси народу, котра заповнила кожде вільне місце від землі аж до коминів на кількаповерхових домах, щоби і звідтіля триколірною хоругвкою витати дорогих соколів і крикнути їм: „Na zdar!“

(Докінчення буде.)

Відгуки дня.

З огіркового сезону.

Липень і серпень — це огірковий сезон, у якому ніколи ніщо не діється. А як і колинебудь що діється, то не знає ніхто про це, бо таксамо бувають дискретні товариші жінки на прогульках у гори, як товаришки чоловіка на прогульках по місті.

Але нема правила без вимку. Час до часу буває і той сезон вагітний у випадки, що аж страшно робиться.

До таких липнів і серпнів належать і цьогорічні, в яких події за подією, одна важніша від другої, летять за собою, як вагони скаженого потягу.

Наведу кілька цікавіших: приїзд двох „блаженних віруючих“ — Моргана до Франції і Кемерера до Польщі ратувати фінанси тих країн: революція в Мексику і майже революція в Москві (все через жінку!); землетруси в Японії і труси серед Українців у Львові; перехід партії „Народньої Волі“ до українства з одночасним застереженням, що вона не є українською: 150-ліття самостійности Америки і льотерія в „Новім Часі“ з правдивими нагородами... Ось кілька прикладів, які далеко ще не вичерпують усього, що сталося.

Ага! Одно таки ще я забув. Важне воно, велике і не можна його промовчати: Адвокат д-р Когут образився на „Діло“...

Справа булаб не дуже голосна, якби не вмішався до неї „Громадський Голос“. Він вмить зрозумів, що з цього можна вкувати знамениту зброю проти УНДО і почав кувати.

Передовсім доказав, що документ у „Ділі“, немовби то д-р Когут писав скаргу на „Пенсійний Інститут“ по польськи, не відповідає правді. При тому тримався прикладу з підручника льогіки як клясичного взірця:

1) Баба Палажка не позичала горшка в баби Паращки.

2) Баба Палажка, коли віддавала горнець, то він був цілий.

3) Баба Палажка, коли позичала горнець від баби Парашки, то він вже був збитий.

Збудувавши на тих премісах доказ „Громадський Голос“ виказав усю нікчемність письмаків з „Діла“ і доказав, наскільки УНДО нижче стоїть від радикальної партії.

Д-р Когут, побачивши, що справа пішла „на остро“, відняв перо від позвів і шарнув допис на письмаків з „Діла“. Зарвзикував навіть 100 долярами на випадок якби заклад на нього показався правдою але під умовою, що і друга сторона зложить таку саму суму. Письмаки з „Діла“ не назбирали між собою такої суми грошей і справа остала невирішеною.

Зате радикальна партія вирішила, що після викорчування радикальних дубів — це перша подія, яка принесе їй користь у майнутніх виборах. Тільки не треба, щоб справа потахла і забулася. Цілою силою невипарованої ще пари пре до громадянського суду, але невідкличко за кавцією сто долярів, бо сподіється, що „Діло“ її не дасть.

Я в тій цілій історії зовсім а зовсім незаанґажований. Не належу до жадної партії і тому маю свій власний погляд на справу.

На мою думку д-р Когут не міг писати тієї скарги в старостві, бо, порівнуючи скаргу з його статтями в „Громадськім Голосі“, бачу, що скарга ще досить культурно написана.

Радикали мають право нарікати на „Діло“, бо коло нього гуртуються люде, які їх відпекалися, а не гуртуються ті, яких вони відпекалися.

Одно „Діло“ не має тут рації. Колиб воно за кожний громадський суд було брало по 100 долярів від штуки, то нині мало би власну каменицю з телефоном і піди сло би платні співробітникам до відписаного включно.

Галактіон Чінка.

НОВИНКИ.

— Боротьба за мясо. Від трьох днів львівські різники страйкують демонстраційно проти максимальної тарифи маґістрату. Вчора у промисловій палаті зорґанізували віче, в якому взяли участь також пекарі, і приняли резолюції, з домаганнями скасувати істнуючу тарифу, як незгідну з умовинами мясного торгу. Маґістрат обіцює собі (і нам) видержати цю боротьбу. Жаль, що веґетеріянські товариства у нас такі слабі. У такій порі міг би Львів попробувати який тиждень жити без мяса. Але маґістрат мусів би дати ґарантії, що коли конфлікт скінчиться, мешканці не дістануть того самого мяса, яке буде на них чекати.

— Збитки комуністів. Львівська поліція дуже збентежена фактом, що львівські комуністи в роковини смерти Ботвіна, розстріляного за вбивство поліційного аґента Цеховського, вміли зручно вивісити на деяких будівлях червоні прапори з написом „Нехай живе комуністична партія західної України“, а вул. Шпитальну, де жив Ботвін, просто переіменували вночі, змінивши на ній таблиці. Ніодного орґанізатора цих демонстрацій не зловили.

— Темна краєва хроніка. Двох фальшивників 50-золотівок, Зеліґа Альтшілера і Копля Федера з Любачева, засудив львівський карний суд на 8 місяців вязниці. — Між Пшеворськом і Ярославом невідомі злодії вкрали з товарового ваґону 100 кґ. чеколяди. — До почтового уряду в Косові вломники вдерлись до підручної каси і забрали 300 зол. — Суд у Мостисках розбиратиме справу селянина Стефана Сурска з Никлович, який хотів удушити свою жінку за те, що не хотіла його слухать. Він прохав її, щоби вона відганяла йому підчас сну мухи, а вона не хотіла! — Арештували у Скнилові біля Львова селян Михайла Скоршаменика і Антона Круля, які зі зброєю нападали на селян і грабували їх. — Антона Лушкевича, що втік з вязниці зі Станиславова піймали у Львові на вулиці.

— Православний собор у Варшаві, з яким маґістрат боровся так довго при помочі динаміту й инших енерґійних засобів, щез учора з лиця землі. Великі підземелля, що були під ним — засипані піском. Деякі польські часописи додають до цього факту коментар, що таким робом щез у Варшаві останній слід царської неволі. Сильне слово!

— Вкладки у чеських банках. Мене, як колишнього службовика чеського банку, запитує чимало осіб устно і письменно як належить видістати гроші колись зложені ними у філіях чеських банків. Не маючи змоги відповідати кожному зокрема подаю отсею дорогою до відома, що вже обовязує в цій справі договір між Чехословаччиною і Польщею з 29. квітня 1926 р. (гляди Арт. 62. до 68. Дневник законів ч. 41.). Покликуючись на ту конвенцію кожний інтересований може звернутися письменно до дотичної інституції в Празі і наводячи число вкладкової книжочки, яку має в руках, число акцій чи облігацій — жадати виплати своєї претенсії у відношенні 1 корона австро-угорська = 1 короні чеській. Нині варта 1 корона чеська 27 грошів. Щодо звороту задержаних свого часу депозитів треба зголошуватися до відповідних чеських урядів у речинці 6 місяців себто найдальше до 29. жовтня 1926 р. На мою думку краще було би (і щодо приватних вкладок, акцій і облігацій) вже тепер звертатися до дотичних центральних банків, в кожному разі не пізніше ніж до 1. жовтня ц. р. — *Д-р Бариляк Олександер.*

— Катастрофи. Дунай у Румунії вилив так широко, що залив багато сіл; є жертви в людях. — На площі біржі в Медіолані впав військовий літак з висоти 2.400 м.; оба летуни вбиті. — У Баварії у місті Вільбад розбився самохід, 9 убитих. — На острові Балі (Батавія) вулькан Батоер залив одне село населення втікло. — У місті

Зеднання двох церков у Польщі.

Злука польської національної церкви з православною.

Недавно сталася в Польщі на церковному полі подія, що має небуденне значіння вже тепер, а яка буде мати дуже важні наслідки і на будуче. Ця подія не може не інтересувати і нас, а то тим більше, що вона тісно звязана з православною церквою, до якої належить кругло три міліони українського населення.

Про положення православної церкви під Польщею всім відомо. Польська державна політика у відношенні до тієї церкви під проводом таких міністрів освіти і віроісповідань як теоретик зоольогічного польського шовінізму Грабський Ст. довела її до цілковитої внутрішньої анархії, до обниження її престіжу серед широких мас населення та зробила її сліпим знарядям в руках уряду тобто міністерства освітних справ. Отже і на полі церковної політики дотично православя відновили польські ендеки вповні традиції чорної московської реакції та викликали й оживили з розвалин царизму тіни давніх синодів з царськими прокурорами. За уряду правиці ролю такого прокурора сповняв кожночасний міністр освіти, та найкраще вивязувався з неї мін. Ст. Грабський. Він „доконав“ православну церкву і поблагословив її відомою „автокефалією“. Міністр Суйковський, видно, постидався бути „оберпрокурором“ та іменував окремого прокурора, що виступає під скромною назвою звязкового між міністерством віроісповідань і православною митрополією. Приділений він постійно до православної митрополичої консисторії. Почесні функції „прокурора“ припали тим разом православному графові, якого недавно ще судив польський суд за шпіонажу і виправдав. Словом православна церква під Польщею, — дарма, що „автокефальна“ почала поважно розкладатися під „благодатним“ покровом реакційної руки Ст. Грабського. Та цього йому було треба, бо компромітація православя мала підготовити шляхи для побідоносного походу специфічно польського католицизму на „креси“, що ніс за собою в дарунку польонізацію для православного населення.

Та була в Польщі церква, що переносила так само тортури з рук польського Торквемади Ст. Грабського не менші від православної церкви. Була це польська католицька національна церква (Polski K tolicki K ściół N rodowy) під проводом свящ. Андрія Гушна. Ця церква була поширена на етнографічно - польських територіях, як Західня Галичина, Конгресівка, Поморе, і мала поважне число приклонників навіть у Варшаві. Грабський, не зважаючи на постанови польської конституції, що забезпечують кожному громадянинові свободу совісти і віроісповідання, переслідував польську національну церкву в спосіб гідний середновічча. В анналах тої церкви є записані такі кріваві події як у селі Яствоніцах біля Тарнова, в Лютерських Пісках коло Люблина, де поліція громила вірних так, як у середновіччі робили з єретиками або так, як робила таж поліція при опечатуванні прав. церков на Холмщині та Волині. Сам провідник церкви свящ. Гушно пробував більше в тюрмі ніж на волі. Всі ці факти переслідувань, понижень і надужить довели провідників польської католицької церкви до того, що вони почали шукати зближення і обєднання з православною церквою в Польщі. Дня 1. липня ц. р. православний собор приняв її у свій склад на таких умовах:

1) Спільні догматичні засади віри для східньої і захід. церкви з полов. XI. в.; 2) Нікейсько-константинопільський символ віри; 3) Сім св. тайн; 4) Західний обряд у польській мові для вірних польсько-православної церкви; 5) Офіціяльна назва для польської національної церкви буде звучати: „Polsk -P awosławy Kościół Narodowy“; 6) Поль. прав. нац. церква визнає юрисдикцію митрополита автокефального православного в Польщі включно зі синодом епископів у Польщі, а через них вступає в обєднання з цілою православною церквою з константинопільським патріярхом на чолі; 7) Епископи польської православної церкви беруть участь в синодальних нарадах на рівні з епископами православними, але тільки тоді, коли розглядаються справи поль. прав. церкви; 8) Всякі догматичні ріжниці мають бути усунені з релігії та обрядів; 9) Православна церква приймає вірування П. Пр. Нац. Церкви в месіяніч-не післанництво польського народу в ділі зєдинення славянських народів, первним проявом якого є теперішне обєднаня; 10) Поль. Пр. Н. Церква обмежує свою діяльність тільки до польського населення; 11) Причастіє під обома видами; 12) Целібат духовних осіб не обовязує за винятком епископів; 13) Свящ. Гушко приймає свячення з рук митрополита і епископів православної церкви в Польщі; 15) Антимінси і миро дістає Поль. Прав. Нац. Церква від православного варшавського митрополита.

Наведені точки стануть історичним документом навіть якби їх не вдалося зреалізувати. З самого факту обєднання поль. кат. нац. церкви з прав. виходило би, що в часи найбільшого свого пониження православна церква в Польщі всеж таки здобула значний моральний успіх. З одної сторони воно так, але з другої сторони треба собі зясувати ту величезну небезпеку, яка зможе повиснути над східним православем у Польщі, коли польський уряд змінить свою тактику в відношенні до польської католицької, а тепер польської православної національної церкви та захоче її ужити для своїх польонізаторських цілей. Що так воно може статися, з тим не криється вже тепер дуже близька до нинішнього уряду польська преса. Ось „Нови Курєр Польскі“, орган премієра Бартля пише між иншим таке:

„З державної точки погляду це (обєднання обох церков! — Ред.) не є негативним явищем. Навпаки, хочби частинну польонізацію православія, нараховуючого три міліони вірних (?) серед громадян річипосполитої треба оцінити скорше як позитивне явище“.

А орган т. зв. пілсудчиків „Глос Правди“ теж твердить, що те, що сталося може мати тільки додатне значіння, бо

можливо, що перехід національної церкви до православія стане причиною природного розмежування інтересів католицької церкви в Польщі від інтересів народової демократії“.

Отже цей орган теж вважає обєднання позитивним явищем, хоч і маскує правдиву причину свого становища і не признається до того, до чого признався його союзник, тобто „Нови Курєр Польскі“.

Таким чином православна церква в Польщі попала тепер у перехресний вогонь польонізаційних наступів. Офіціяльні урядові кола старалися ослабити та знищити православя при допомозі компромітації та здвигнути на його руїнах польський католицизм. Це була дуже далека дорога до польонізації. Тому вони почали розвалювати православну церкву не тільки у фронтовому наступі, але й з її нутра при допомові нової унії, що мала в прискореному темпі довести до тої самої мети, а то до польонізації православного населення. Тепер прибув новий чинник у виді національної польської церкви, що в дуже великій мірі зможе облегчити процес польонізації православного населення вже з тої простої причини, що вона теж православна. Отже нове обєднання, що сталося з волі та за згодою теперішньої православної єрархії та яке напевно дало їй деяке моральне вдоволення, є дуже небезпечне для нас з національних оглядів. Одначе мотиви національного характеру не грали і не грають ніякої ролі серед теперішнього православного духовенства і єрархії, бо вони живуть, на жаль, старорежімною чорносотенною ідеольогією.

Довкола шпигунської афери

Арештованих випускають на волю — „Напшуд“ про „шпигунську аферу“.

Львів, 6. серпня.

Як було з гори до передбачення і як ми писали зараз після алярмів польської періодичної преси з приводу відкриття „небувалої розмірами шпигунської організації“, весь цей божевільний крик був викликаний штучно, без ніякої поважної основи. Вже перед кількома днями подали ми комунікат прокуратури при окружному суді в Кракові, з якого виходило, що польська народова преса зробила дійсно з мухи вола, бо стидалася його навіть помістити. А в тому комунікаті подавалося ні більше ні менше тільки те, що в арештованих найдено листи й фотографічні апарати як одинокі „докази“ їх „шпигунської“ діяльности і що з сотки арештованих тільки 32 особи перевезено до Кракова, а решту випущено на волю. Тепер-же, як довідуємося, мають звільнити дальшу партію арештованих, бо виявилася їх повна невинність і непричасність до тої славної „афери“. На днях уже випущено на волю п. Миколу Хархаліса як зовсім невинно арештованого і він вернув спокійно до Яворова.

Після появи комунікату прокуратури краківського суду польська патріотична преса набрала води в рот. Висміває цю пресу і цілу ту „небувалу шпигунську аферу“ краківський „Напшуд“ (ч. 172) у статті „Około afery szpiegowskiej“, в якій пише, що про такі „великі“ шпигуйства польські газети вже нераз писали, але в слідстві, і

М. ГАЛУЩИНСЬКИЙ.

Всесокільський здвиг у Празі.

(Лист з Чехії.)

Хоч як зачеплена наша національна амбіція з приводу названого здвигу, а проте „науки ради“ хочу присвятити цей лист всесокільському здвигові.

Як тільки ми переїхали границю (було це з кінцем червня), уже на першій чеській стації звернуло нашу увагу безліч прапорів preріжної величини, китиці з чатиння та квітів, а поміж ними повитальні написи: „Na zdar!“, „Vlasti zdar!“ у честь чеського сокільства або приїзжих гостей-соколів. Не тільки залізничі будови, але міста й села, будинки вздовж залізничих шляхів, усе пишно вдекороване. Можу сказати, що чогось подібного не доводилося мені ніде бачити, а вже ніколи там, де декорації наказані ріжного рода „величествами“, чи просто поліцією і старостами, ще й до того серед населення, якому святковані „памятки“ зовсім чужі, а то й ворожі.

Всесокільський здвиг — це одна велика манiфестація готовости самих мас сокільства, а ще в більшій мірі всіх тих державних органів, котрі мусіли з ними співпрацювати. Впершу чергу готовість і справність залізничих установ, далі адміністраційних (розміщення великих мас у Празі, прохарчування), а ще далі всіх инших, як органів безпеки, лікарської опіки, тощо. У розмовах з поодинокими людьми можна було вичути, що за здвигом криються політичні цілі: показати лівим партіям силу сокільства, котре на приказ готове кожної хвилини станути в обороні загроженого ладу. Модний тепер фашизм хоче бачити у здвигови свій вияв. А вже напевно у всіх інтересованих у здвизі, було бажання показати всьому світови організовану громадянську силу нової держави. І не було одної закутини на чеській землі, не було одної місцевости поза границями Чехії, де живуть Чехи, щоби звідтіля не вислано представництва для зазначення великої племінно - національної єдности невеликого числом, але сильного духом народу. А вже Чехи з Америки просто масово зїхались до своєї вітчини, щоби дати доказ, що свій гимн „Kde domuw moj“ не співають тільки для форми, але із глибокого внутрішнього переконання.

В дійсности всесокільський здвиг тревав майже цілий місяць. Кожної неділі й свята на протязі червня відбувалися пробні вправи, котрі приготовляли членів здвигу та його організаторів до головного свята в днях від 4—6 липня. З попередніх актів належить перше всього підчеркнути здвиг молоді, себто пластових організацій цілої републики. Саме тоді, коли ми їхали на бібліотечний конгрес, могли ми скрізь по стаціях бачити цілі потяги з молоддю обох полів, які поспішали у Прагу на здвиг.

Я Праги давніше не бачив. І тому зрозуміло, що в мені мусів створитись зовсім неприродний образ життя у цьому місті. І цей неприродний образ був би й полишився, якби не те, що потім довелось мені бачити Прагу і її життя після здвигу. Чехи взагалі спокійний народ. Не так легко їх захопити й вивести із спокою. Але в час здвигу, а головно в днях 4—6 липня рух просто незвичайний. А всеж таки у всьому панував лад і органи безпеки виконували справді тільки свою службу так, що мимовільно набиралося до них пошани, такої не можливої в деяких инших сторонах світу.

У днях 4—6 липня Прага божеволіла. Довелося мені бути в найдальше висунених окраїнах міста, а всюди бачив я щиру й сердечну декорацію міста. Певною здержливістю визначались німецькі квартали, німецькі доми й установи. Зрештою одно море прапорів. Перед одним знайомим я висловився зовсім — здається — непарадоксально, що за ціну того полотна, яке в Празі зужито на прапори, можна би відбудувати й розбудувати ціле українське культурне життя на наших землях у Польщі. А додаймо до того це просто казкове освітлення публичних будинків (театру, музеїв, мостів, ріки Велтави, міської ради, старої і нової), освітлення деяких приватних підприємств, освітлення, яке тревало на протязі довгих днів у вечірніх годинах аж до 12-ої в ночі, додаймо до того що одну велику декорацію у цілій републиці, а думаю, що ми могли би за цю суму розбудувати ціле наше життя.

Вигляд улиць, рух на них у день, вечерами й в ночі важко описати. Рух у ресторанах, каварнях, крамницях, такий, якого — здається — Прага досі не зазнала. Сто девятьдесять два поїзди спеціяльні, не враховуючи звичайних, привозили на протязі кількох днів більше як два міліони людей. І всі мали де відпочати, мали що зїсти. Всі школи й публичні установи перемінено в гостинні доми, в яких кожний найшов своє приміщення.

На узгірю за Велтавою за так званою частиною міста Mala Strana, між Градчанами з одного а Košiře з другого боку розбудовано великанських розмірів стадіон, на якому могли вигідно поміститися сотки тисяч учасників здвигу і його видців. На кілька годин перед вправами і після них всі трамваї, автобуси і всякого рода комунікаційні засоби то привозили то розвозили непроглядні маси народу. А проте дістаючись на здвиг, добути карту вступу не було такою легкою справою.

Самі вправи викликували подив не тільки своїм виконанням, але великими тисячами вправляючих мужчин і жінок, та зразковим ладом, якого ніщо не потрапило скаламутити. Досить сказати, що не раз і не два падали зливні дощі. А вчас одних вправ жіноцтва упав дощ, що потоками сплипав і казав просто по кістки стояти у воді, а ніхто з вправляючих ні з видців не опустив місця. Дисципліна зразкова